

Yksi tärkeimmistä Novi Sadin maamerkeistä on Petrovaradinin kello. Sen erikoisuus on pitkä tuntiviisari ja lyhyt minuuttiviisari.

Serbian sydämessä

18.9.2026 6.30

Serbia tuo mieleen sodan ja etniset vihat. Nuo mielikuvat eivät ole vääriä, mutta auttamattoman vanhoja. Viime vuosina Serbia on Kroatian tapaan tehnyt merkittävää työtä demokratian edistämiseksi. Serbia aloitti jäsenyysneuvottelut EU:n kanssa vuoden 2014 alussa.Nyky-Serbia on vilkasta kahvilakulttuuria, kauniita maisemia ja joka puolelta kaikuvaa folkia.

TEKSTI ja KUVAT: EEVA-MARIA HOOLI

Linja-auto peruuttaa ulos laiturilta ja jättää harmaan asemarakennuksen taakseen. Vuosikymmeniä vanhan auton moottori rohisee ja pakokaasun haju tunkeutuu sieraimiin. Yritän etsiä mukavaa asentoa penkistä, jolla tulen istumaan seuraavat puolitoista tuntia. Sen ajan hypähtelevä linja-automatka Novi Sadista pääkaupunki Belgradiin kestää.

Novi Sadissa, joka ollut kotikaupunkini viimeiset kuukaudet, vallitsee eloisa pikkukaupungin tunnelma. Kaupungissa on kuitenkin yli 230 000 asukasta. Se on Serbian toiseksi suurin kaupunki ja Vojvodinan maakunnan pääkaupunki.

Kaupungin pitkä, jo kivikaudelta alkava, värikäs historia näkyy kaupunkikuvassa. Novi Sadin ydinkeskusta on säilynyt 1800-luvun muodossaan lukuisista sodista huolimatta. Värikkäiden talojen reunustamat suloiset kadut ovat kaukana niistä mielikuvista, joissa Balkan nähdään harmaana ja synkkänä kolkkana. Keskustan ulkopuolelta löytyy kuitenkin harmaita ghettoja, niin kuin myös uusia lasisia tornitaloja.

Värikkäiden talojen reunustamat suloiset kadut ovat kaukana niistä mielikuvista, joissa Balkan nähdään harmaana ja synkkänä

kolkkana.

Tonava on tärkeä osa Novi Sadia. Kesäisin Tonavan rantabulevardi ja uimaranta täyttyvät ilakoivista kaupunkilaisista. Jokea ylös putputtavat laivat ja vastakkaisella penkereellä kohoava Petrovaradinin linnoitus sulautuvat jylhään jokimaisemaan.

Petrovaradinin kylä ja linnoitus ovat paikassa, jossa Tonava tekee S-kirjaimen muotoisen mutkan. Linnoitus on rakennettu 1300-luvulla ja siellä on käyty lukuisia taisteluita. Novi Sadissa ovat taistelleet niin ottomaanit, itävaltalaiset kuin unkarilaisetkin. Petrovaradinin alapuolella on 16 kilometriä pitkä tunneliverkosto, jonka käytävät kulkevat neljässä kerroksessa, myös Tonavan alla. Niihin pääsee tutustumaan järjestetyillä kierroksilla.
Petrovaradinin kylä linnan alapuolella huokuu menneisyyttä kapeine kujineen, pienine sisäpihoineen ja auki repsottavine portteineen. Joka heinäkuu Petrovaradinin rauha kuitenkin rikkoutuu, kun Kaakkois-Euroopan suurin musiikkifestivaali, Exit, tuo tuhansia nuoria linnan puistoalueille.
Menen usein ihailemaan maisemia Petrovaradinin törmälle, kellotornin kupeessa olevalle näköalatasanteelle. Kävellessäni Varadinin sillan yli on vaikea olla miettimättä, että vähän aikaa sitten tuota siltaa ei ollut. Vain 14 vuotta sitten Nato pommitti Novi Sadia kolme kuukautta ja tuhosi muun muassa kaikki kolme Tonavan yli vienyttä siltaa.

Kävellessäni Varadinin sillan yli, on vaikea olla miettimättä, että vähän aikaa sitten tuota siltaa ei ollut.

Katson linja-auton ikkunan läpi ohikiitäviä esikaupunkialueita ja voin nähdä sodan merkit. Sota on jättänyt jälkeensä köyhyyttä ja hieman alakuloisen tunnelman.
Pommien jälkiäkin voi nähdä. Kuuluisin yhä pystyssä seisova pommitettu rakennus on entinen puolustusministeriö Belgradin keskustassa. Se kärsi Naton ilmahyökkäyksessä vuonna 1999. Tuo reilu vuosikymmen sitten päättynyt Kosovon sota ei ollut ensimmäinen Belgradissa käyty sota. Kaupunki on historiansa aikana tuhottu ja rakennettu uudelleen jopa 40 kertaa.
Minua on neuvottu olemaan puhumatta sodasta. Kärsimys, menetykset, etniset vihat ovat liian lähellä ja arvet ehkä liian pinnalla. Myös Kosovo on arka aihe. Takana on se, ettei viime sodan jälkipyykkiä ole vieläkään täysin pesty.

Kaupunki on historiansa aikana tuhottu ja rakennettu uudelleen jopa 40 kertaa.

Novi Sadin keskusaukio.

Kahviloissa riittää aina asiakkaita.

Serbia sanoo Kosovoa omaksi maakunnakseen, mutta monet muut valtiot, Kosovo ja Suomi mukaan lukien, pitävät Kosovoa itsenäisenä valtiona. Kosovo-kysymys on suurin kivi Serbian kengässä matkalla virallisesta kandidaattimaasta EU:n jäsenmaaksi.
Sotien lisäksi jälkensä on jättänyt myös kommunismi. Byrokratian rattaat ovat hitaat ja raskaat ja yleinen ilmapiiri hieman vakava. Joskus asioiden hoitaminen vie päiväkausia. Joka paikassa jonotetaan. Kaikki seisovat perätysten ilme värähtämättä. Samalla konttorissa kaikuu leimojen pauke ja paperit viuhuvat edes takaisin.

Linja-auto rullaa rampista moottoritielle**.** Reitti ja ohikiitävät kylät ovat tuttuja, sillä olen tehnyt saman bussimatkan jo kymmenisen kertaa. Yritän lukea kirjaani, mutta liian kovaa rätisevä kaiutin haittaa keskittymistä. Turbofolk pauhaa. Se on kaikkialla. Olin sitten vaateliikkeessä, taksissa, ravintolassa tai sairaalan odotushuoneessa. Tässä maassa tuota perinteiseen folkiin yhdistettyä teknorytmiä ei pääse karkuun.
Jugoslavian hajoamisen aikoihin syntynyt musiikkigenre on suosittu koko Balkanilla, mutta vahvimmin turbofolk yhdistetään serbialaisiin esiintyjiin. Serbialaisia sanoja en ikävä kyllä ymmärrä, mutta sen ymmärrän, että serbialaiset rakastavat niin turbofolkia kuin perinteisempääkin kansanmusiikkiaan.
Paras paikka kuunnella kansanmusiikkia on tietysti kafanat eli paikalliset kuppilat. Sana kafana tulee turkinkielisestä kahvilaa tarkoittavassa sanasta. Tämä kahvilakulttuuri onkin alun perin lähtöisin Turkista. Kafanat yleistyivät Balkanilla ottomaanien hallitessa aluetta vuosisatojen ajan.
Perinteisesti kafanoissa nautittiin ainoastaan kahvia, mutta sittemmin niissä alettiin tarjoilla alkoholia ja ruokaa sekä soittaa elävää musiikkia. Kafanat ovat tärkeä osa Serbian ja erityisesti Belgradin kulttuuria. Belgradista löytyy edelleen useita tanssi- ja ruokaravintoloita, joiden hämärä tunnelma vanhojen pöytäliinojen koristamien puupöytien ääressä on ainutkertainen. Kahviloiden pöytien ääressä on kirjoitettu runoja, keskusteltu politiikasta, piirretty valtioiden rajoja, laulettu kansansävelmiä ja humalluttu *rakiasta* jo vuosisatojen ajan.

Kafanat ovat tärkeä osa Serbian ja erityisesti Belgradin kulttuuria.

Serbialaisten tuttavieni kanssa kafanoissa viettämäni illat ovat olleet yhtä laulua, käsivarsia olalla ja suuria tunteita. Joidenkin paikallisten mielestä nämä riehakkaat kafanat eivät kuitenkaan ole aitoja, sillä oikeissa kafanoissa tunnelman kuuluu olla synkkä, surullisen folkmusiikin soidessa taustalla.

Voin melkein kuvitella ajelevani Pohjanmaalla. Peltoja ja taloja siellä täällä, tasaista kuin pannukakku. Ympärillä levittäytyy Fruška Goran kansallispuisto. Se on yksi Serbian suurimmista kansallispuistoista, jota on kauneutensa vuoksi kutsuttu myös Serbian koruksi. Laaja puisto on myös tunnettu viininviljelyalue.
Käydessäni siellä helmikuussa patikkaretkellä luonto ei ollut kauneimmillaan, mutta puiston rauha, ortodoksikappelit ja -luostarit tekivät vaikutuksen. Kansallispuiston luostarit on rakennettu 1400-1700 -luvuilla ja ne ovat kuuluisia arkkitehtuuristaan, freskoistaan ja kirjoistaan. Luostareita on ollut alueella yhteensä 32, mutta nykyään toiminnassa on enää 16.

Fruška Goran kansallispuistoa on kutsuttu myös Serbian koruksi.

Ortodoksisuus on maan pääuskonto, 85 prosenttia serbialaisista on ortodokseja. Ortodoksisuus tuli serbeille erityisen tärkeäksi nationalististen aatteiden noustessa 1980-luvulla. Uskonnot olivat suuressa roolissa Balkanin etnisissä taisteluissa.
Nykyäänkin serbialaiset ovat uskonnollista kansaa, sillä ortodoksien lisäksi maassa on katolilaisia ja muslimeja. Tilastojen mukaan vain yksi prosentti on ateisteja.

Saavumme pääkaupunkiin. Ajamme Novi Beogradissa eli Uudessa Belgradissa. Silmissäni vilkkuu erikoinen näky. Tältä kuvittelen näyttäneen Neuvostoliitossa: harmaita identtisiä asuinblokkeja silmänkantamattomiin suorissa rivistöissä. Blokovi, kuten paikalliset aluetta kutsuvat, seisoo muistona Serbian kommunismiajanjaksosta

Voiton patsas.

Tankkeja sotamuseon edustalla.

ja Titon valtakaudesta. Asuinkortteleiden rakennustyöt aloitettiin maailman sodan jälkeen vuonna 1948. Asuinalue koostuu 72 korttelista ja jättimäisistä suorakulmion muotoja seuraavista taloista, joiden uumenissa asui enimmillään 90 000 belgradilaista.

Tältä kuvittelen näyttäneen Neuvostoliitossa: harmaita identtisiä asuinblokkeja silmänkantamattomiin suorissa rivistöissä.

Heti harmaiden rivistöjen jäädessä taakse edessä avautuvat uljaat jokimaisemat. Suurkaupungin keskusta levittäytyy joen toisella puolella. Ylitämme 450 metriä pitkän Brankon sillan, joka on yksi kuudesta Belgradin sillasta. Sieltä näkee kaupungin vanhimman osan, Belgradin linnoituksen, joka seisoo jylhällä paikalla, Tonavan ja sen sivujoen Savan yhtymäkohdassa. Jyrkänteen reunalla, korkealla pylvään päällä seisoo miesfiguuri, *Voiton patsas*, josta on tullut Belgradin symboli.
Ensimmäisen linnoituksen paikalle rakensivat keltit jo 300 ennen ajanlaskun alkua. Tuon jälkeen linnoitusta ja kaupunkia ovat hallinneet useat eri kansat, muun muassa roomalaiset ja turkkilaiset. Nykyään linnoitus ja sitä ympäröivä Kalemegdanski-puisto ovat suosittuja kaupunkilaisten ja turistien keskuudessa. Muurien sisäpuolelta löytyy myös sotamuseo, jossa on erittäin laaja asekokoelma. Tankkeja, panssarivaunuja ja sotakalustoa on esillä myös puistossa museon edustalla.

Auto pysähtyy. Linja-autoasema on keskustan laidalla. On jo hämärää. "Taksi, taksi!" karjuu kymmenen miestä ympärilläni. On vähällä, etteivät he vedä minua mukaansa. Ei. Minä kävelen. Belgradin suurkaupunki on kaoottinen ja harmaa, muttei pelottava. Tunnen olevani turvassa.
Näen Tonavan siltojen valojen loisteen, uljaana nousevat hallintorakennukset, himmeästi valaistut ortodoksikirkot ja neonvaloja välkkyvät kauppakeskukset. Belgrad on monivivahteinen. Sieltä löytyy alakulttuureita, korkeakulttuuria ja ravintolakulttuuria niin kuin mistä tahansa eurooppalaisesta suurkaupungista.
Tapaan ystävät kadunkulmassa. Vaihdamme serbialaiseen tapaan kolme poskisuudelmaa. Suuntaamme keskusaukion, Tasavallan aukion, läpi kohti Skadarlijan kaupunginosaa. Se on tunnettu 1800-luvulta lähtien boheemina kaupunginosana, ja on tänä päivänäkin yksi Belgradin eläväisimmistä alueista. Jokaisesta kadunkulmasta löytyy kahvila tai ravintola. Astumme sisään yhteen niistä. Tunnelma on lämmin. Ulkona Belgradin kylmä ilta pimenee.

FAKTAT SERBIA
Sijainti: Sisämaavaltio Kaakkois-Euroopassa, Balkanin niemimaalla.
Rajanaapurit: Unkari, Bulgaria ja Romania sekä Serbian kanssa aiemmin Jugoslavian sosialistiseen liittotasavaltaan kuuluneet maat: Kroatia, Bosnia ja Hertsegovina, Montenegro, Albania, Makedonia ja Kosovo.
Asukasluku: 7 miljonaa (ilman Kosovoa)
Valtiomuoto: parlamentaarinen tasavalta
Virallinen kieli: serbia
Etniset ryhmät: serbit 83 %, unkarilaiset 4 %, bosniakit 2 %, romanit 2 %, muut 9 %
Valuutta: dinaari (RSD), 1 € = 120,10 RSD
Pääkaupunki: Belgrad (1,2 miljoonaa asukasta)

PLUSSAT
o Mielenkiintoiset kulttuurinähtävyydet
o Tonavan upeat jokimaisemat
o Edullinen hintataso. Sämpylän, kahvin tai oluen saa ravintolassa noin sadalla dinaarilla eli yhdellä eurolla.
o Kahviloiden ja ravintoloiden runsaus ja hyvä taso

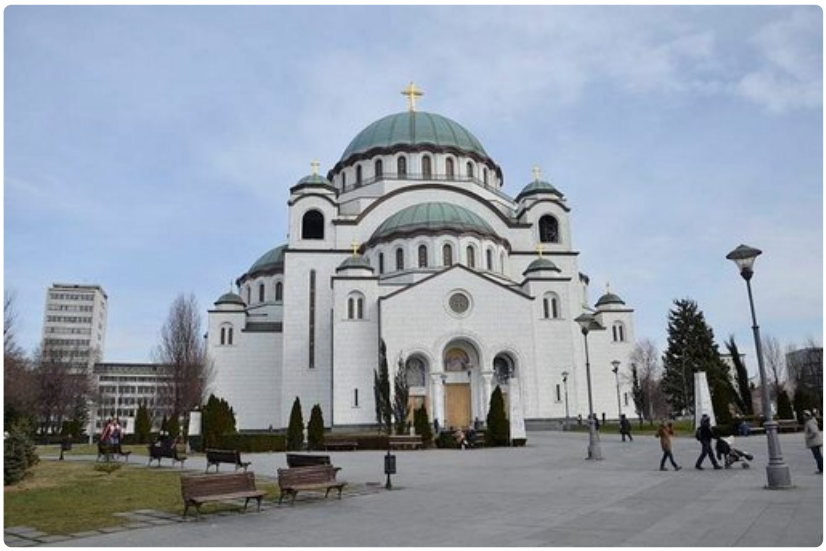
MIINUKSET
o Kieliongelmia
o Kehittymätön infrastruktuuri
o Hitaat liikenneyhteydet Serbian sisällä, mutta myös muihin Balkanin kaupunkeihin. Esimerkiksi 300 kilometrin matka Belgradista Sarajevoon kestää junalla yhdeksän tuntia.

Belgradin kaduilla soi aina. Katusoittajat ovat suosituilla kävelykadulla, Knez Mihailovalla, kesäisin ja talvisin, päivisin ja öisin.

Rauhoittavat jokimaisemat Belgradin linnoitukselta katsottuna.

Pyhä Sava on Balkanin suurin ortodoksikirkko.